İŞÇİLER SENDİKA YÖNETİMLERİNİ NASIL DEĞİŞTİRDİ?

23 Haziran 2025

Yıldırım Koç

Türkiye'de sendika-içi demokrasi konusunda çeşitli sorunlar yaşandı ve yaşanıyor. Ancak tüm bu eksiklik ve yanlışlara karşın, Türkiye'de işçi sendikalarında yönetimlerde dönem dönem büyük değişiklikler yaşandı. İşçiler, davranışlarından memnun olmadıkları yöneticileri değiştirdiler. Özellikle büyük eylemlilik dönemlerinde, yöneticilik sorumluluğunu gerektiği gibi yerine getiremeyen birçok yönetici, yapılan seçimler sonucunda koltuğunu bırakmak zorunda kaldı.

Türkiye 1989 yılında Bahar Eylemleri adını verdiğimiz büyük bir işçi eylemliliği yaşadı. Bu eylemleri gerçekleştirenlerin çok büyük bölümü kamu kesimi işçileriydi. Bu işçiler, Türk-İş'e bağlı sendikalara üyeydi. O tarihe kadar genellikle eylemliliğin dışında kalan yaklaşık 700 bin kamu kesimi işçisi, 12 Eylül Darbesi sonrasında yaşadıkları büyük mutlak yoksullaşma ve ANAP iktidarının 1989 Mart ayındaki yerel seçimler yenilgisinin ardından, Türkiye tarihinin en büyük kitle eylemliliğini gerçekleştirdi.

Bu süreçte Türk-İş'e bağlı sendikaların genel merkez ve şube yöneticilerinin bazıları üstlerine düşen görevleri yerine getirmedi. 1989 ve 1990 yılında yapılan seçimlerde, gerek Türk-İş'in 32 sendikasının yöneticileri, gerek bu sendikaların şubelerinin başkanlarının yaklaşık yarısı değiştirildi.

Türk-İş genel merkez yönetimi de 1992 yılı sonunda yapılan seçimlerde değişti.

Özetle; işçiler, sendika-içi demokraside eksiklik ve hatalar olsa bile, büyük sıkıntı dönemlerinde görevlerini gerektiği gibi yerine getirmeyen yöneticileri demokratik süreçlerle değiştirdi.

Aşağıdaki çizelgelerde, Türk-İş'e bağlı sendikaların genel merkez yönetim kurulu üyelerinin ve şube başkanlarının 1987 yılından 1990 yılına kadar ne ölçüde değiştiği ele alınmaktadır.

Türk-İş'e Bağlı Sendikaların 1987 Yılındaki Genel Merkez Yönetim Kurulu Üyelerinin 1990 Yılındaki Durumu (Yönetim Kurulu Üye Sayısı)

SENDİKA	Aynı Kaldı	Değişti	Genel Başkan
TARIM-İŞ	2	3	Değişti
GENEL MADEN-İŞ	3	4	Değişti
TEKGIDA-İŞ	2	3	Aynı
TEKSİF	4	1	Aynı
AĞAÇ-İŞ	4	2	Aynı
BASIN-İŞ	3	6	Aynı
BASS	1	8	Değişti
KRİSTAL-İŞ	3	2	Değişti
DOK GEMİ-İŞ	4	1	Aynı
TES-İŞ	6	1	Aynı
KOOP-İŞ	2	3	Aynı
DEMİRYOL-İŞ	-	5	Değişti

HAVA-İŞ	-	9	Değişti
HABER-İŞ	1	4	Değişti
TOLEYİS	-	5	Değişti
TÜRKİYE GAZETECİLER SENDİKASI	3	3	Değişti
TÜRKİYE MADEN-İŞ	3	4	Değişti
PETROL-İŞ	3	2	Değişti
ŞEKER-İŞ	3	2	Aynı
DERİ-İŞ	3	2	Aynı
SELÜLOZ-İŞ	-	6	Değişti
BASİSEN	8	1	Aynı
ÇİMSE-İŞ	5	-	Aynı
TÜRK METAL	4	1	Aynı
YOL-İŞ	6	2	Aynı
TEZKOOP-İŞ	4	2	Aynı
TÜMTİS	2	3	Değişti
DENİZCİLER SENDİKASI	7	1	Aynı
LİKAT-İŞ	-	4	Değişti
SAĞLIK-İŞ	3	2	Aynı
TÜRK HARB-İŞ	5	1	Aynı
BELEDİYE-İŞ	5	4	Değişti
TOPLAM	**99**	**97**	

32 sendikanın 15'inin genel başkanı değişti. Bu dönemde bazı sendikaların yönetim kurulu üye sayısında değişiklik yapıldı. Tekgıda-İş'te Yönetim Kurulu üye sayısı 7'den 5'e indi. Kristal-İş'te Hasan Basri Babalı ve İbrahim Eren'in adaylığı, yasada öngörülen koşulların yerine getirilmediği iddiasıyla engellendi. Koop-İş'te Yönetim Kurulu üye sayısı 4'ten 5'e çıktı. Çimse-İş'te Yönetim Kurulu üye sayısı 6'dan 5'e indi. Yol-İş'te Yönetim Kurulu üye sayısı 7'den 8'e çıktı. Denizciler Sendikası'nda Yönetim Kurulu üye sayısı 8'den 7'ye indi. Likat-İş'te Yönetim Kurulu üye sayısı 3'ten 4'e çıktı. Belediye-İş'te Yönetim Kurulu üye sayısı 7'den 9'a çıktı.

Türk-İş'e Bağlı Sendikaların 1987 Yılındaki Şubelerinin Başkanlarının 1990 Yılındaki Durumu (Şube Sayıları)

SENDİKA	**AYNI KALDI**	**DEĞİŞTİ**
TARIM-İŞ	20	13
GENEL MADEN-İŞ	3	4
TEKGIDA-İŞ	51	75
TEKSİF	30	12
AĞAÇ-İŞ	16	12
BASIN-İŞ	1	2
BASS	1	1
KRİSTAL-İŞ	7	6
DOK GEMİ-İŞ	2	3
TES-İŞ	22	18

KOOP-İŞ	10	6
DEMİRYOL-İŞ	6	7
HAVA-İŞ	-	2
HABER-İŞ	1	2
TOLEYİS	2	4
TÜRKİYE GAZETECİLER SENDİKASI	1	3
TÜRKİYE MADEN-İŞ	12	24
PETROL-İŞ	20	5
ŞEKER-İŞ	11	13
DERİ-İŞ	3	4
SELÜLOZ-İŞ	6	3
BASİSEN	7	3
ÇİMSE-İŞ	19	21
TÜRK METAL	13	7
YOL-İŞ	20	17
TEZ KOOP-İŞ	10	8
TÜMTİS	2	3
DENİZCİLER SENDİKASI	5	4
LİKAT-İŞ	3	7
SAĞLIK-İŞ	19	12
TÜRK HARB-İŞ	12	8
BELEDİYE-İŞ	38	29
TOPLAM	**373**	**338**